

câştigă nimeni la Teatrul Național din București cu titlul *Biroul informații eterne* din care „nu se vede” decât Maria Teslaru, a pus într-o lumină proastă un text volatil în care comicul și tragicul se țes într-o rețea fragilă de subtexte. Din acest motiv, criticii care nu mai obișnuiesc să citească, mulțumindu-se doar să vadă, se grăbesc cu verdictele, grăbiți să predea cronica a doua zi dimineața. Vorba lui Puși Dinulescu, citat de Mircea Radu Iacoban în finalul *Postfeței* menționate: „Vă rog din suflet, citiți-mă, măcar citiți-mă”.

Teatrul lumii și ciroul lumii

Chimistul clujean Sorin Crișan a abandonat studiul „polimerilor” în 1989, pentru că România avea deja un ilustru expert internațional în domeniu sau, poate, pentru că nu îl mai avea. S-a dedicat studiului umanist, a absolvit secția de teatrologie a universității din Cluj-Napoca și s-a dedicat teatrologiei. Ruptura provocată nu a fost chiar o tragedie, pentru că el nu a făcut altceva decât să se mute cu armele și bagajele din domeniul chimiei în alt domeniu de cercetare. Sorin Crișan a rămas, într-un fel ardelenesc de a despica firul în patru, un chimist, ca în acest volum de debut intitulat *Ciroul lumii la D.R. Popescu*. Titlu foarte bine găsit, din acea categorie esențială care nu mai are nevoie de argumente. Într-adevăr, dacă vrei să vezi cum funcționează „ciroul lumii”, îl citești neapărat pe D.R. Popescu. Lucrarea, teză de doctorat la origine, este o cercetare a chimiei celei mai rebele opere literare din România postbelică, plină de capcane, aluzii, referințe culturale, numai bună pentru a fi cercetată. Înarmat cu metodă universitară (care, nu o dată, prin obsesia citatului, indispensabil sau doar onorific, întrerupe fluxul lecturii), Sorin Crișan îl explică pe ascetul literaturii române contemporane cu ajutorul unei bibliografii critice impresionante, din care nu lipsește nici chiar Masao Yamaguchi cu eseul său asupra *Structurii mitico-teatrale în regalitatea japoneză*.

Atât de bine pregătit metodologic, Sorin Crișan nu avea cum să greșească nici o virgulă. El practică o *critică tematică* ce îi oferă acces la ideile generale: spațiu și timp, sacru și profan, memorie și conștiință, vis și moarte. Tot atâtea dileme ale omului, pe care le examinează prin intermediul operei literare, cu precădere dramaturgia lui D.R. Popescu. Desigur, o critică literară ce aspiră la eseul filosofic, dar al cărei avantaj este semnificativ: cititorul lui Sorin Crișan descoperă nu doar opera lui D.R. Popescu, ci și modul de a pune întrebări acestei opere legate de omul contemporan. Cea mai interesantă idee pe care o lansează Sorin Crișan (în sistemul nostru de referință, bineînțeles): la D.R. Popescu, *literaritatea* (interesul literar propriu-zis) este secundară, perspectiva fiind mai curând mistică decât literară. Într-adevăr, de la un timp, D.R. Popescu nu mai este interesat să scrie așa-numitele „piese de teatru” sau romane, ci să consacre un alt tip de text în care eseul moral și filosofic se unește cu poezia și alegoria politică într-un aliaj inseparabil. Literatura dramatică devine metodă de reflexie prin intermediul dialogului și monologului. D.R. Popescu ar scrie, deci, texte paraliterare care încorporează romanul și drama într-o formulă insolită și provocatoare. Nu înseamnă că studiul lui Sorin Crișan epuizează problemele filosofice și formale pe care le implică această operă inepuizabilă ce reprezintă un material exegetic ideal pentru amatorul de enigme care trebuie să fie criticul.